

Fråga om en byggnadsnämnds skyldighet att meddela beslut i ett ärende om ingripande enligt 10 kap. plan- och bygglagen (1987:10)

Anmälan

AA framförde i en anmälan som kom in till JO den 2 september 1996 följande.

I egenskap av berörd granne har jag den 12 november 1995 sänt en skrivelse till byggnadsnämnden i Norrtälje med klagomål på skyltar uppsatta på fastigheten T. 3:14 Norrtälje. Ärendet tycks ha låg prioriteringsgrad och jag anser efter påminnelse till handläggaren, stadsarkitekten och byggnadsnämndens ordförande att handläggningstiden är oroväckande lång.

Utredning

Anmälan remitterades till Byggnadsnämnden i Norrtälje kommun för utredning och yttrande. Som svar på remissen beslutade nämnden vid sammanträde den 24 oktober 1996 (§ 217) ”att ställa sig bakom Stadsarkitektkontorets yttrande 1996-09-23, att med hänvisning till vad som anförs i tjänsteyttrandet ärendet inte skall föranleda någon åtgärd samt att anse skrivelsen till Riksdagens ombudsmän vara besvarad”.

I stadsarkitektkontorets tjänsteskrivelse anfördes följande.

Anmälan om, enligt anmälaren, olovligen uppsatta skyltar inom fastigheten T. 3:14 i Norrtälje kommun inkom till byggnadsnämnden 1995-11-14. Vid besiktning av nu aktuella skyltar kunde konstateras att dessa funnits under avsevärd tid och troligtvis ej skulle vara möjliga att åtgärda då dessa, enligt besiktningsmannen, funnits i mer än 10 år.

Vid kontakter med anmälaren, AA, påtalades underhand vad utredningen givit vid handen och att skyltarna med största sannolikhet ej voro möjliga att beivra.

Nu redovisad utredning gjordes under februari 1996.

1996-06-06 inkom till stadsarkitektkontoret ånyo en skrivelse från AA där denne påminde om ärendet och förväntade sig ”beslut inom en snar framtid”. Oaktat att resultatet av utförd utredning redan meddelats AA tolkade stadsarkitektkontoret den nya skrivelsen såsom att anmälaren ej delade kontorets uppfattning, varför ägaren av ovan nämnda skyltar tillskrevs 1996-07-09 med begäran om uppgift när skyltarna anbringats på nu aktuell plats.

Svar från BB, ägare av Åbergs handelsträdgård och ansvarig för nu aktuella skyltar, inkom 1996-07-23. Därvid låter BB meddela att när denne övertog

rörelsen 1976 fanns nu nämnda skyltar redan på plats och om huruvida bygglov finnes har hr BB ingen vetskap.

Stadsarkitektkontoret kan därvid konstatera att de av AA anmälda skyltarna ej kommer att beivras trots att något bygglov ej har kunnat återfinnas i byggnadsnämndens arkiv. Detta då mer än 10 år förflutit sedan skyltarna kommo på plats.

Denna kontorets uppfattning, som nu verifierats av ägaren, meddelades AA redan i februari månad.

Anmälan har vid byggnadsnämndens arbetsutskottssammanträde 1996-10-03 avskrivits från vidare handläggning, vilket AA delgives på sedvanligt sätt.

AA kommenterade remissvaret. Han påtalade därvid att nämnden inte fattade något beslut i februari 1996 då den första utredningen hade slutförts. Han framhöll vidare att stadsarkitektkontorets tjänsteskrivelse den 23 september 1996 refererar till arbetsutskottets beslut den 3 oktober 1996 och att ärendet sistnämnda datum avskrevs, fastän han givits tillfälle att yttra sig senast den 12 november 1996. Till belysning av det senare påståendet hänvisade AA till en skrivelse, daterad den 21 oktober 1996, som han mottagit från stadsarkitektkontoret. Skrivelsen hade följande lydelse.

Ni har i skrivelse inkommen till stadsarkitektkontoret 1995-11-14 påtalat att B. i T. 3:14 satt upp skyltar utan beviljat bygglov.

Arbetsutskottet har 1996-10-03 § 313, beslutat föreslå byggnadsnämnden att med stöd av Plan- och bygglagen 10 kap 27 § bedöma att någon byggnadsavgift enligt Plan- och bygglagen 10 kap 4 § inte skall tas ut av BB då ärendet är preskriberat samt att ärendet med hänvisning till ovan avskrivs från vidare handläggning. Protokollsutdrag bifogas.

Enligt 17 § förvaltningslagen skall berörd person beredas tillfälle att yttra sig över förslag till beslut. Om Ni önskar lämna oss ytterligare skäl eller synpunkter som kan vara viktiga för ärendets slutgiltiga behandling, bör detta göras **senast 1996-11-12**.

För att ärendet skall kunna överklagas måste byggnadsnämnden först ha fattat beslut i ärendet.

Har Ni inte hört av Er inom nämnda tid tas ärendet upp i befintligt skick till avgörande i byggnadsnämnden.

Handläggare av Ert ärende, CC, träffas säkrast per telefon 0176-714 81 tis-, tors- och fredag kl. 09.00-11.00.

Var god uppge fastighetsbeteckning och Dnr-nummer i Ditt svar, så vi lätt kan hitta Ditt ärende.

För stadsarkitektkontoret
bygglovavdelningen

Enligt uppdrag DD

utredningsassistent

AA meddelade i maj 1997 att han ännu vid den tidpunkten inte hade delgivits något beslut i det aktuella ärendet. Därefter fick handläggaren i ärendet hos JO vid telefonsamtal med stadsarkitektkontoret (DD) den 27 augusti 1997 upplysningen att byggnadsnämnden inte fattat något beslut med anledning av AA:s anmälan.

I beslut den 9 oktober 1997 anförde *JO Lavin* följande.

Bedömning

AA har, i egenskap av berörd granne, gjort en anmälan till byggnadsnämnden om olovligen uppsatta skyltar på en fastighet. Anmälan kom in till nämnden den 14 november 1995. Såvitt framkommit har nämnden ännu inte meddelat något beslut i ärendet, alternativt har ärendet avskrivits vid byggnadsnämndens arbetsutskottssammanträde den 3 oktober 1996.

AA:s framställning innefattar en begäran om att byggnadsnämnden skall ta upp frågan om påföljd eller ingripande enligt 10 kap. plan- och bygglagen (1987:10), PBL. Av remissvaret och övriga handlingar framgår att nämnden (stadsarkitektkontoret) efter företagen utredning i februari 1996 kom fram till att möjligheten att ingripa enligt 10 kap. upphört på grund av att preskription inträtt. Uppenbarligen har dock nämnden vid detta tillfälle endast under hand kontaktat AA och meddelat utredningens resultat utan att fatta något formellt beslut i saken och följaktligen utan att underrätta honom om hur rättelse skulle kunna ernås. Stadsarkitektkontoret har sedermera gjort en förnyad utredning i saken och åter konstaterat och att något ingripande enligt PBL på grund av preskription inte kunde ske.

Det som framkommit genom utredningen ger mig anledning att förmoda, att byggnadsnämnden inte uppfattat AA som part i ärendet och att detta är orsaken till att han endast fått ett formlöst besked om att hans anmälan inte föranleder någon åtgärd.

JO har i flera ärenden uttalat att en byggnadsnämnd är skyldig att behandla en begäran från en fastighetsägare om ingripande mot byggnadsåtgärder på en grannfastighet och att meddela ett beslut i saken. Om begäran lämnas utan åtgärd har fastighetsägaren rätt att överklaga beslutet. (Se bl.a. JO 1980/81 s. 468 och 1990/91 s. 337.) Till stöd för att en granne i ett fall som det förevarande har partsställning kan nämnas följande uttalanden av Håkan Strömberg i en artikel i Förvaltningsrättslig tidskrift 1984 s. 341 f.

Om man härefter övergår till de fall, där en myndighet kan ta upp ett ärende på eget initiativ, kan man konstatera att det i allmänhet inte finns något hinder mot att en utomstående (enskild eller myndighet) riktar myndighetens uppmärksamhet på ett förhållande, som kan ge myndigheten anledning att agera, och kanske rentav föreslår lämpliga åtgärder. I verkligheten inledes ett sådant ärende ofta genom en anmälan utifrån, men myndigheten anses i regel ändå rättsligt sett handla ex officio.

Huvudregeln är i sådana fall att anmälaren saknar partsställning. Den som har anmält en offentlig tjänsteman hos vederbörande myndighet för tjänsteförseelse, är sålunda inte part i disciplinmålet, även om han personligen har drabbats av den anmälda förseelsen. På samma sätt lär den, som har gjort en anmälan till en tillsynsmyndighet, i regel sakna partsställning.

Man uttrycker ibland detta förhållande så, att en anmälan i princip saknar materiell anhängighetsverkan och sålunda inte medför skyldighet för myndigheten att fatta beslut i saken.

Det kan emellertid ifrågasättas, om inte ett initiativ utifrån någon gång kan medföra partsställning, trots att myndigheten kan agera ex officio. Ett fall som är värt att diskuteras är anmälan av grannar i byggnads- och hälsoskyddsfall. En granne, som anmäler störande verksamhet på en fastighet till byggnadsnämnden eller miljö- och hälsoskyddsnämnden, har otvivelaktigt besvär rätt om hans anmälan lämnas utan åtgärd. För att besvärmöjligheten skall kunna utnyttjas måste det förutsättas att nämnden är skyldig att fatta beslut i ärendet. Att nämnden har en sådan skyldighet har antagits av JO i fallet JO 1980/81 s. 468. Om detta är riktigt, förefaller det naturligt att betrakta anmälaren som part redan i första instans.

I det aktuella ärendet borde byggnadsnämnden, eller någon som nämnden delegerat beslutanderätten till, efter företagen utredning i februari 1996 ha meddelat ett beslut i saken. Detta beslut skulle ha tillställts AA tillsammans med en underrättelse om hur han kunde överklaga det, om det gick honom emot. Såvitt framkommit har nämnden ännu inte fattat något beslut i ärendet trots innehållet i skrivelsen till AA den 21 oktober 1996. I remissvaret har denna skrivelse inte berörts, vilket framstår som egendomligt. Av skrivelsen framgår att man inom nämnden (stadsarkitektkontoret) i huvudsak är medveten om hur ärendet egentligen skulle ha handlagts. Jag ser mycket allvarligt på att handläggningen trots detta har skett på ett oacceptabelt sätt och ännu inte har avslutats. Jag avser dock inte att ytterligare utreda ärendet utan förutsätter, att byggnadsnämnden snarast efter att ha tagit del av mitt beslut – om så inte då redan skett – tar upp ärendet till prövning och meddelar ett beslut i saken.

Med den allvarliga kritik som ligger i det sagda avslutas ärendet.